

doi.org/10.34765/sp.0420.a07

NARRACJA O PRZYSZŁOŚCI

Streszczenie

Autor artykułu przez przekrojową analizę najbardziej znanych opracowań dotyczących prognoz nad przewidywaną przyszłością ludzkości i aktualnej cywilizacji, dokonał metateoretycznej narracji, która wskazuje na wielowymiarową istotę opisywanych problemów. Jednocześnie za pomocą własnych komentarzy w połączeniu z przykładami z m.in. prac L.R. Browna, raportów Klubu Rzymskiego czy rodzimego Komitetu Prognoz Polska 2000 Plus autor podjął próbę ukształtowania poglądu, że właściwie wiemy wszystko, co trzeba zrobić, ale można odnieść wrażenie, że działamy niezgodnie ze stanem wiedzy, bo nadal powtarzamy te same błędy dotyczące rozwoju jakościowego człowieka, wykorzystania zasobów naturalnych, a tym bardziej ochrony ekosystemu. W podsumowaniu autor nakreślił alternatywne prognozy rozwoju nowego ładu społecznego i gospodarczego.

Słowa kluczowe: narracja metateoretyczna, prognozy w politologii, nowy ład społeczno-gospodarczy.

Kody JEL: F50

Wprowadzenie

Aby móc sobie uświadomić znaczenie szerzej rozumianej podstawowej semantyki narracji w politologii powinniśmy zwrócić uwagę na jej kontekst historyczny, fabułę oraz tezy, jakie wyprowadza ich autor. W związku z tym zacznijmy od początku. Twórcą pojęcia i nauki o narracji (łac. *narratio*,

opowiadanie) jest Arystoteles. Podstawową funkcją narracji była sztuka używania argumentów historycznych, zarówno prawdziwych, jak i prawdopodobnych. Za twórcę dojrzałej i wyczerpującej, obowiązującej także współcześnie teorii narracji, uważa się Cyncerona. Już w czasach starożytnego Rzymu sztuka narracji prowadziła do najwyższych stanowisk w ówczesnym państwie. Do czasów nam współczesnych zarówno pojęcie narracji, jak i retoryki, są używane zamiennie w celu dostarczenia odbiorcom informacji przez amplifikację zbioru faktów historycznych, które w połączeniu z teraźniejszymi wydarzeniami pozwalają na wyprowadzanie możliwych alternatywnych przyszłych wydarzeń, tzn. prognozowanie scenariuszy. Już w samej politologii sztuka narracji prowadzi do wielu złożonych, a wręcz ryzykownych działań, które są trudne do obronienia w formie tez. Niemniej jednak to właśnie Arystoteles uważał narrację za sztukę wyprowadzenia i następnie uzasadniania swoich tez w celu przekonania odbiorców co do słuszności swoich argumentów. Kierując się tą pierwotną funkcją narracji autor niniejszego artykułu wyprowadzi tezę, której prawdziwość w tym tekście będzie starał się udowodnić, a przynajmniej prawdopodobieństwo zaistnienia w przyszłości. Dzisiejsza narracja w politologii jest w pełni uzależniona od podziału w świecie wpływów gospodarczych i opiera się w pierwszej kolejności na podziale centrum vs. peryferie. Tym samym wspomniane peryferie, w tym Polska, prowadzi co najwyżej prognozowanie przyszłości przy użyciu narracji w drodze ekstrapolacji i konwergencji, m.in. będąc członkiem UE we wszystkich dziedzinach życia społecznego oraz gospodarczego. W związku z tym, aby doprowadzić do uzasadnienia słuszności tej tezy należy przeprowadzić analizę strukturalną metodologii badawczej w tym zakresie, jak również użyć analizy historycznej zdarzeń i prognoz prowadzonych w krajach centrum, jak i Polsce, czyli tzw. państwie peryferyjnym. Skala, zakres oraz prędkość współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych rodzi potrzebę starannych badań futurologicznych; formułowania wizji i prognozy rozwoju ludzkości (Chodubski 1999–2000). Taki sposób myślenia o projektowaniu przyszłości stanowić będzie główną metanarrację autora.

O narracji *per se*

Aby zrozumieć pojęcie „narracji” należy zwrócić uwagę, że występuje ona zarówno w politologii, socjologii, psychologii, literaturoznawstwie, kulturoznawstwie, jak i ekonomii. W najprostszy jednak sposób narrację możemy

określić jako opis danych wydarzeń (Miskimmon, O'Loughlin, Roselle 2015). Podstawowe znaczenie ma również odróżnienie semantyczne narracji od dyskursu, który jest wyłącznie suchym materiałem komunikacji (wiedza na temat nauki, prawa, historii, teologii), przez aktorów skutecznie wplatany w tworzona przez siebie narrację (Domachowska 2017). Zarówno historia, analogie, metafory, symbole, jak i poszczególne obrazy są w stanie nadawać odpowiedniego kształtu narracjom (Miskimmon, O'Loughlin, Roselle 2015). Jednocześnie należy myśleć w kategoriach metateoretycznych o przyczynach tworzenia obiektywnej narracji, która musi zawierać elementy przeszłości, teraźniejszości, aby móc wyprowadzić alternatywny scenariusz dla przyszłości. Lester R. Brown, założyciel Worldwatch Institute, niemal 40 lat temu w pierwszym raporcie o stanie świata pisał: „Nasze trudności gospodarcze zawdzięczamy samym sobie – są one wynikiem krótkowzrocznej polityki gospodarczej nastawionej na popieranie ekspansji za wszelką cenę, polityki rolnej zmierzającej do zwiększenia produkcji żywności nawet za cenę wyjałowienia gleby i wreszcie niefortunnej polityki ludnościowej lub jej braku” (Brown 1984). Z treści raportu wysuwa się podstawowy wniosek tzn., że prowadzona narracja dotycząca problemu związanego ze wzrostem ludności i sprawami żywienia może być prowadzona ze względu na chęć wzrostu przychodów aniżeli rzeczywiście z troski o samych ludzi. Kolejne coroczne raporty o stanie świata wydawane pod kierownictwem L.R. Browna wskazywały w analizach na nowe problemy związane m.in. z ociepleniem się klimatu, wyczerpywaniem zasobów naturalnych, ale najczęściej i najbardziej radykalnie powracał temat ludności i żywienia. W jednym ze swoich stwierdzeń L.R. Brown podsumował, że: „To nie jest już wyłącznie konflikt między potężnie uzbrojonymi supermocarstwami, ale rozprzestrzeniające się braki żywności oraz wzrost ich cen – i polityczne zawirowania prowadzące do zagrożenia naszej globalnej przyszłości. W jednej z najnowszych książek Plan B 4.0 L.R. Brown napisał, że od czasu do czasu czytał książki o wcześniejszych cywilizacjach i przyczynach ich upadku. Podał w niej przykład cywilizacji sumeryjskiej, jednej z najpotężniejszych, jakie istniały, gdzie przyczyną upadku miał być system nawadniania pól, który ostatecznie przez podnoszenie lustra wody doprowadził do ich takiego zasolenia, że spadła wydajność wytwarzania pszenicy a potem nawet jęczmienia, w wyniku czego z braku żywności lud miał wyginąć. Przyczyną upadku Majów miało być wyjałowienie gleby w wyniku nasilających się susz, które doprowadziły do załamania się dostaw żywności. Narracja prowadzona przez L.R. Browna od ponad 40 lat daje jednoznaczne wskazówki, że gospodarka kapitalistyczna oparta na stałym wzroście i ucieczce przed inflacją, przy braku

zrównoważonego korzystania z zasobów naturalnych oraz zatrucianiu środowiska może prowadzić do upadku naszej cywilizacji, podobnie, jak w przypadku Sumerów lub Majów i to w dodatku z niemal identycznego powodu – braku podstawy naszego fizycznego bytu na ziemi, tj. żywności. Przedstawione przykłady analiz Worldatch Institute nakreślają obraz braku spójnych narracji oraz prognoz naukowych, politycznych i tym bardziej gospodarczych, które stanowiłyby jakkolwiek podstawę do przewidywania możliwych alternatywnych scenariuszy stworzenia światowego ładu społecznego i gospodarczego.

Funkcje prognostyczne w politologii – ograniczenia i możliwości

Postępujący proces globalizacji cywilizacji, głównie w obszarze dominacji gospodarczej państw tzw. centrum, przejawiający się synkretyzmem, tworzy potrzebę paradoksu integracji świata. W tym celu powstaje potrzeba tworzenia instytucji służących globalnemu rozwiązaniu problemów społeczno-ekonomicznych i politycznych. Podczas światowej wystawy EXPO 2000 w Hanowerze przedstawiono opracowanie *Dialog globalny*, w którym pokazano, jakim potencjałem dysponuje ludzkość w zakresie kształtowania swojej przyszłości i zdolności przetrwania zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Główny przekaz, jaki nakreślono to wskazanie negatywnych zjawisk globalnych – konflikty, katastrofy, kryzysy, których wg autorów główną przyczynę stanowi egoizm rządzących. Jednocześnie wyrażono pozytywny pogląd, że tworzący się człowiek, który zaczyna brać udział w większości sfer życia społecznego i gospodarczego, będzie w stanie je przezwyciężyć.

Waga prognozowania naukowego istotna jest w poznaniu politologicznym, a tym samym w sferze stosunków międzynarodowych (Z.J. Pietraś). W polskiej praktyce naukowej status tego poznania ma charakter marginalny. Praktyka badawcza rzeczywistości jest traktowana na drodze poznania naukowego przez przedkładanie refleksji nad określonym stanem rzeczy względem metod badawczych. Jest to prosta droga do dogmatyzmu, trywializacji ustaleń badawczych bez kwantyfikacji jakichkolwiek miar ich wartościowania. Znikomość badań empirycznych, nadmierność podporządkowania się potocznego podejścia społeczno-politycznego skutkuje tym, iż sama dyscyplina naukowa stanowi służebną rolę wobec jej mocodawców, a tym samym zanika podaż obiektywnego materiału badawczo-poznawczego. W głównym nurcie poznania naukowego występują

dominujące tematy podporządkowane przede wszystkim aktualnemu trendowi ideologicznemu, ale też zewnętrznym tezom dotyczącym m.in. globalizacji, integracji europejskiej itp. Wręcz nagminne jest unikanie rzeczywistych i prawdziwych tematów, które nie są politycznie poprawne względem wspomnianego głównego nurtu, który niejako fałszuje pierwotny model praktycznego przeznaczenia nauki o polityce i jej funkcji zarówno prognostycznej, jak i analitycznej. Wobec tego dokonuje się ideologiczna selekcja materiału faktologicznego oraz jego interpretacji i prezentacji wyników (Klementewicz 1991; Krauz-Mozer 1992; Łoś-Nowak 1999; Wiatr 1988). Zjawiska rzeczywistego obrazu życia politycznego stają się w takim poznaniu ilustracją przyjętej z góry ideologicznej wizji świata polityki (Chodubski 2003). W związku z tym narracja w polskiej politologii może przyjmować identyczny charakter jak pozycja gospodarcza Polski w polityce globalnej, tj. peryferyjny.

Narracja o przyszłości według raportów Klubu Rzymskiego

Założyciel i pierwszy wieloletni prezydent Klubu Rzymskiego Aurelio Peccei przedstawił globalne problemy współczesnego świata oraz uzasadnił potrzebę właściwej ich oceny przez społeczeństwo w celu podjęcia decyzji w zakresie możliwych dróg ich rozwiązania. Wspólne cele, jakie wynikają z analiz i raportów Klubu Rzymskiego, w tym koncepcja nowego, międzynarodowego ładu społeczno-gospodarczego. Stąd powstaje przedstawiona w studium A. Peccei generalna idea kształcenia nowej, jakości człowieka (1977). W I Raporcie dla Klubu Rzymskiego z 1972 r., przygotowanym przez zespół naukowców z Massachusetts Institute of Technology, wprowadzono pojęcie Limits to Growth. Dokument odnosił się do modelu przewidywania wzrostu liczby ludności, produkcji żywności, wykorzystania zasobów naturalnych, produkcji przemysłowej i zanieczyszczeniu środowiska. Autorzy tego i kolejnych raportów dokonywali analizy metodycznej, której celem było prognozowanie dostępnych zasobów naturalnych i przewidywanie czasu, w którym zostaną one ograniczone przez ich zużycie bądź wprost zostaną zużyte całkowicie, jak jest to prognozowane w przypadku zasobów kopalnych (ropa naftowa, gaz i węgiel) oraz inne minerały służące do wzrostu ekonomicznego. Kolejną przesłanką ostrzegawczą z kolejnych raportów było zagadnienie znaczącego wzrostu ludności i ograniczenia, które wynikają z możliwości wyżywienia już 9 mld ludzi. Prognoza ta zakłada, że już w połowie

XXI w. może dojść do globalnego załamania, którego przyczyną będzie albo brak możliwości wyżywienia stale rosnącej liczby ludności, albo zanieczyszczenia środowiska przekraczające zdolności regeneracji przez naturalne ekosystemy lub też wyczerpanie wspomnianych surowców naturalnych. Z tak modelowanej prognozy powstała koncepcja wzrostu zerowego z wyraźnym wskazaniem przeglądu celów wzrostu strategicznego opartego na rozwoju zrównoważonym przy wykorzystaniu w sposób odpowiedzialny chociażby środowiska naturalnego. W odniesieniu do pierwszego raportu Klubu Rzymskiego po ponad dwudziestu latach jego autorzy wypowiedzieli się w następujący sposób: „W roku 1972 uważaliśmy, że fizyczne granice użytkowania przez ludzkość bogactw materialnych i energii osiągnięte zostaną za wiele dziesięcioleci. W roku 1991, gdy znów zbadaliśmy dane statystyczne i model komputerowy oraz oparliśmy się na własnych doświadczeniach, zdaliśmy sobie sprawę, iż mimo światowych ulepszeń technologicznych, zwiększonej świadomości zagrożeń i efektywniejszych polityk ochrony środowiska, przepływ wielu zasobów naturalnych oraz zanieczyszczeń przybrał rozmiary przekraczające dopuszczalne granice”. Zabrzmiało to wyraźnie w uwagach końcowych Komitetu Wykonawczego Klubu Rzymskiego do *Granicy wzrostu* – dziesiąta z nich brzmiała: „Twierdzimy wreszcie stanowczo, że każda świadoma próba osiągnięcia racjonalnego i trwałego stanu równowagi za pomocą planowych raczej metod niż w drodze przypadku czy katastrofy musi być w ostatecznym rachunku oparta na zasadniczej zmianie systemu wartościowania i celów, na poziomie indywidualnym, narodowym i światowym” (Meadows, Meadows, Randers 1995). Te wnioski oraz podsumowanie jednoznacznie wskazują, że przyczynowym rozwiązaniem problemów dzisiejszej cywilizacji jest droga do stworzenia światowego ładu społecznego i gospodarczego, który jednocześnie będzie zapewniał równowagę w używaniu zasobów materialnych ziemi, ale też będzie gwarantował zrównoważony rozwój wszystkim regionom świata ze szczególnym uwzględnieniem biednego Południa.

Światowa prognoza na następne 40 lat według Jorgena Randersa

W 2012 r. Jorgen Randers wydał książkę pt. *2052: A Global forecast for the next forty years*, w której w wypracowanych własnych modelach przedstawił prognozę przyszłości świata do 2052 r. W głównej mierze autor oparł swoje prognozy na 40 latach doświadczeń w pracy nad zrównoważonym rozwojem świata, który

prognozował pracując w Klubie Rzymskim, ale też wizualizując niejako przyszłość będąc współautorem książki *Limits of Growth*. Na pierwszy plan prognozy został wysunięty wzrost liczby ludności, który do 2040 r. powinien wzrosnąć do poziomu 8 mld ludzi, w kolejnych latach ta tendencja zatrzyma się, a następnie zacznie być odnotowywany spadek ludności. Przewidywany spadek ludności będzie miał decydujący wpływ na wszelkie pozostałe wskaźniki, ponieważ mniejsza liczba konsumentów oznacza niższy popyt na dobra i tym samym niższy wzrost światowego produktu brutto. W konsekwencji nastąpi zmniejszenie przyrostu naturalnego przypisanego na jedną kobietę do 2,1 dziecka, co zaburzy stosunek narodzin do zgonów i będzie prowadzić do trwałego długoterminowego spadku. Autor przewiduje, że wyraźne zmniejszenie w wytwórczości w horyzoncie długoterminowym zacznie być odnotowywane ok. 2030 r. i osiągnie swój poziom z 1980 r. w 2050 r. Mimo przewidywanego spadku ludności oraz produktywności nadal będzie wzrastała konsumpcja oraz światowa produkcja przy utrzymaniu poziomu inwestycji, przy czym ten trend zacznie spadać bądź też osiągnie poziom stabilizacji bez wzrostu ok. 2050 r. Istotnym elementem analiz autora jest przewidywany wzrost produkcji żywności, który ma wynieść ok 62% do 2050 r. Wskaźnik głodujących względnie nie ulegnie zmianie, ponieważ model redystrybucji światowych przychodów pozostanie taki sam, jak jest obecnie. Co w konsekwencji będzie oznaczać, że dzisiejsi biedni ludzie nadal będą biedni i mimo odpowiedniej ilości wytwarzanej żywności na świecie nadal ich nie będzie stać na jej zakup. Bardzo ciekawy a jednocześnie zaskakujący w tej prognozie jest wskaźnik spadku zapotrzebowania na energię od 2040 r. Utrwali się trend istotnego odchodzenia od energii wytwarzanej z węgla i gazu na rzecz energii odnawialnej. Należy odnotować w tej analizie również spadek użycia energii jądrowej, co z perspektywy Polski wymaga zwrócenia szczególnej uwagi na możliwe inwestycje w ten rodzaj elektrowni. W zakresie pracy nad zrównoważonym rozwojem Jorgen Randers uważa, że nie odniósł sukcesu, a wręcz poniósł porażkę, ponieważ żadna lub większość jego prognoz zawartych w *Limits of Growth* nie spełniły się przez ostatnie 40 lat, a nawet osiągnęły znacznie gorszy wynik, co czyni te przewidywania mało użytecznymi. Na kolejne 40 lat autor przewiduje, że wzrost wydalania do atmosfery większych ilości CO₂ spowoduje wzrost w atmosferze do 0-6000 równowartości ppm, tj. części na milion, co ma się przyczynić do wzrostu temperatury o 2,8°C. W podsumowaniu swoich analiz autor wyraził obawy, że za jego życia nie zostaną podjęte decyzje w zakresie zrównoważonego rozwoju na świecie, ponieważ w krajach demokratycznych, gdzie panuje system kapitalistyczny, został ustalony taki ład, który nie jest nastawiony na długofalowe działania a raczej na krótkoterminowy

zysk. Tym samym autor przyznał, że projekt kapitalizmu nie sprawdził się w tym zakresie, ponieważ w jego postawach alokacji kapitału i zysku tkwi podstawa wszystkich prezentowanych problemów. Dodatkowo autor użył argumentacji, że dzisiaj na świecie istnieją technologie, które mogłyby odwrócić chociażby trend zanieczyszczenia środowiska czy światowego ocieplenia, ale zasoby ropy na świecie i podział wpływów z jej wydobycia stoją w sprzeczności z interesami decydujących o tych sprawach.

Wprowadzenie do narracji o przyszłości Polski według Komitetu Prognoz Polska 2000 Plus

Myśląc o przyszłości Polski zastanawiamy się jak ją stworzyć, skąd czerpać wiedzę i jak się do niej przygotować? Już ponad 50 lat temu została powołana do życia instytucja, która od samego początku stawiała sobie za cel opracowywanie prognoz na temat przewidywanej przyszłości Polski tj. Komitet Badań i Prognoz „Polska 2000”. Po 1989 r., jako Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku” zmienił zasadniczo metody i formy swojej działalności. Obecnie Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” prowadzi wielowariantowe (scenariusze) studiów nad przyszłością. Celem tych działań prowadzonych w Komitecie jest rozpoznanie:

1. Tendencji globalnych występujących w skali światowej, zwłaszcza tych, które mogą oddziaływać na sytuację w Polsce.
2. Nowych zjawisk i procesów występujących w kraju, które będą wpływać na kształt społeczeństwa polskiego w długiej perspektywie czasowej oraz określać jego miejsce w społeczności międzynarodowej.
3. Szans i zagrożeń dla przyszłości (www1).

Przykładem takich prognoz jest I tom *Wizji Przyszłości Polski*, (Studia i analizy) w ramach działań Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus”, w którym Michał Kleiber wyprowadził tezę, że Polska przy obecnym systemie prawnym i układzie sił politycznych, aby móc się rozwijać i sprostać wyzwaniom przyszłości, nie będzie w stanie tego osiągnąć (Polska Akademia Nauk 2011a). Słowa te wybrzmiały bardzo poważnie i w związku z tym Kleiber kontynuował swój wywód wskazując jednak na inne możliwości, wśród których jedyną szansą na stworzenie nowego systemu społecznego i gospodarczego jest pozapolityczny *think tank* (fundacja), który zrzeszy właściwych ludzi zdolnych do stworzenia a następnie wdrożenia tego systemu przez chociażby nowy ruch społeczny.

Ten wniosek wyrażony przez byłego Prezesa PAN może budzić pewne obawy, ale jednocześnie powinien być dla nas wskazówką, której w żaden sposób nie możemy zlekceważyć.

Komitet Prognoz PAN realizując projekt badawczy „Polska 2050” otworzył niejako nowy rozdział swojej działalności zapraszając do współpracy wybitnych przedstawicieli polskiego środowiska naukowego. W trzytomowej publikacji pod ogólnym tytułem *Wizja Przyszłości Polski* autorzy wskazali wiele pomyślnych scenariuszy dla Polski, które stanowią jednocześnie podstawę do dalszej szerokiej debaty publicznej na temat zagrożeń i możliwości ich przezwyciężenia w długofalowym rozwoju kraju. Niemniej jednak „większość autorów zgadza się z tezą o możliwości, czy wręcz niezbędności minimalizowania do roku 2050 dystansu cywilizacyjnego Polski w stosunku do rozwiniętych Państw Unii Europejskiej” (Polska Akademia Nauk 2011b). W *Wizji Przyszłości Polski* w tomie III *Ekspertyzy* w części „Polska w Perspektywie 2050 roku” Leszek Kuźnicki i Marek Chlebuś wskazują we wstępie na siłę przemijających idei oraz wczesny etap powstawania nowych. Autorzy używając danych według zestawień Rocznika Statystyki międzynarodowej GUS wskazują, że miejsce Polski w świecie stale się obniża. Nasza Polska polityka zagraniczna została podporządkowana Unii Europejskiej a swojej własnej myśli strategicznej jeszcze nie wypracowaliśmy. Istotnym społeczno-kulturowym *de facto* ograniczającym aspektem opisującym polskie społeczeństwo jest fakt, że mentalnie tkwimy jeszcze w poprzednim systemie, a z drugiej strony stale próbujemy pokazywać, że mimo wszystko stajemy się bardziej bliscy społeczeństwom zachodnim. Dość krytyczne spojrzenie na Polskę nie tylko z punktu widzenia historycznego, ale świadomej oceny dokonania ostatnich dwóch dekad pokazuje, że jeszcze stosunkowo dużo przed nami pracy, aby odzyskać tożsamość kulturową, która pozwoli nam na budowanie w pełni demokratycznego i suwerennego kapitału społecznego. Ekstrapolacyjny charakter prognoz wyrażony w tonie konwergencyjnego ograniczenia perspektywy samodzielnego rozwoju Polski skłania do wniosku, że wspomniana teza Michała Kleibera może okazać się prawdziwa.

Podsumowanie

Tworzenie narracji i prognoz przyszłości według przedstawionych światowych i polskich doświadczeń pokazuje, że budowanie alternatywnych scenariuszy ma znaczenie tylko wtedy, kiedy służy realizacji właściwych celów.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na szczególny charakter struktury tych prognoz. Mianowicie powinny one uwzględniać długofalową perspektywę historyczną odnoszącą się do przeszłości i teraźniejszości, by na tej podstawie można było tworzyć przewidywania przyszłych scenariuszy społecznych i gospodarczych. Niemniej jednak zaletą tworzenia prognoz i narracji przyszłości jest otwarty dialog, który umożliwia zaproszenie do współpracy ludzi z różnych środowisk. Wspólnym wysiłkiem możemy doprowadzić do sytuacji, kiedy wybitni naukowcy, środowiska społeczne oraz politycy podejmą decyzje o tworzeniu nowego ładu społecznego i gospodarczego. Przyszłość następnych pokoleń oraz przyszłość Polski i świata będzie zależeć od spójności tworzenia ładu, który ustanowi optymalne rozwiązanie dla całej społeczności, jak i samego ekosystemu naturalnego. Niestety do dzisiaj takie współdziałanie nie było możliwe i w związku z tym możemy sądzić, że brak wspólnych działań będzie tylko pogłębiał dotychczasowy niesprawiedliwy społecznie *status quo*. To od nas zależy zwrot w myśleniu i działaniu, żeby społeczność światowa zaczęła ze sobą współpracować w zakresie tworzenia polityki zrównoważonego rozwoju. Jednym z celów napisania tego artykułu było pokazanie sposobu tworzenia modelu narracji światowej i jego praktycznego zastosowania. Podawane przykłady i ich wieloletnia weryfikacja oraz dalsze prognozowanie nie zakładają praktycznie żadnych zmian w tym zakresie. Dotyczy to zarówno ustaleń o działaniu globalnego systemu wytwarzania oraz handlu, jak i redystrybucji zysków. Jeżeli prognozuje się wzrost ludności o 20–30%, a wytwarzania żywności o ponad 60% i zakłada się, że struktura dochodów najbardziej potrzebujących nie zmieni się, to oznacza, że utrzyma się podobna grupa ludzi głodujących. Wobec tego należy uznać, że dzisiejsza globalizacja gospodarcza oraz kapitalizm wymagają zmiany w swoich podstawach. Chodzi głównie o kwestie myślenia o redystrybucji zysków z rozwoju kapitału społecznego, który jest decydującym czynnikiem inflacji gospodarczej umożliwiającej podtrzymanie systemu kapitalistycznego. Niestety jego najsłabszą stroną jest alokacja zysków, które trafiają do bardzo wąskiej grupy interesów. Tym samym możemy stwierdzić, że dzisiejszy kapitalizm jest dualistyczny wobec idei zrównoważonego rozwoju, często nazywanego gospodarką społeczną.

Postawiona przez autora teza o tym, że narracja i prognozowanie w politologii zależą od światowych wpływów politycznych i gospodarczych została w pełni udowodniona. Wynika to zarówno z uznanych na świecie wielu prac, ale też kilku dekad pracy polskich instytucji, które dowodzą do dzisiaj, że jako kraj nie mamy właściwie żadnego wpływu na sytuację na świecie. Jedynie co można uznać za aktywne uczestnictwo w tym globalnym obrocie

gospodarczym, to nasz wkład we wzrost produkcji światowej brutto, ale niekoniecznie ze sprawiedliwym podziałem zysków. Jeżeli Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus”, jako główny cel dla Polski zakłada dorównanie w rozwoju cywilizacyjnym Europie Zachodniej, to należałoby jednocześnie uznać, że ta część świata zatrzyma się dla nas na najbliższe 30 lat, abyśmy mogli osiągnąć postawiony cel. Oczywiście nie jest to możliwe dlatego autor tego artykułu sugeruje, że peryferyjny charakter Polski wymaga nowej i w pełni samodzielnie wypracowanej strategii rozwoju społecznego oraz gospodarczego. W przeciwnym razie ani doganianie cywilizacyjne, ani udział w podziale zysków oraz wpływ na otoczenie nie będzie w ogóle możliwy. Biorąc pod uwagę szczególne zmiany społeczne i gospodarcze, np. w Skandynawii, Szwajcarii czy Japonii lub Korei, powinniśmy zwrócić uwagę, że te kraje też kiedyś były zacofane i tylko przez własne strategie rozwoju osiągnęły dzisiejszy poziom dobrobytu. Prawdopodobnie kluczowy dla Polski będzie kapitał ludzki, doskonale wykształcone i świadome społeczeństwo wypracuje odpowiednią strategię i wdroży ją dla dobra swego i przyszlých pokoleń.

Bibliografia

- Brown L.R. (1986) *Raport o stanie świata 1984, Worldwatch Institute o szansach przetrwania ludzkości*, PWE, Warszawa.
- Brown L.R. (1984), *State of the world A Worldwatch Institute Report on Progress Toward a Sustainable Society*, W.W. NORTHON & COMPANY, New York-London.
- Chodubski A. (1999–2000), *About the prognostic in political science*, „Polish Political Science Yearbook”, Lublin.
- Chodubski A. (2003), *Wyzwania metodologiczne w rozpoznawaniu stosunków międzynarodowych*, „Gdańskie Studia Międzynarodowe”.
- Chodubski A., Malinowski (2006), *Problemy badawcze i metodologiczne politologii w Polsce*, Uniwersytet Gdański, Gdańsk.
- Domachowska A. (2017), *Analiza strategicznej narracji ASEAN’u*, ATHENAEUM, Toruń.
- Klementewicz T. (1991), *Spór o model metodologiczny nauki o polityce*, ISP PAN, Warszawa.
- Klementewicz T. (2011), *Rozumienie polityki. Zarys metodologii nauki o polityce (2)*, Wydawnictwo ELIPSA, Warszawa.

- Krauz-Mozer B. (1992), *Metodologiczne problemy wyjaśniania w nauce o polityce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Łoś-Nowak T. (1999), *Politologia w Polsce. Stan badań i perspektywy rozwojowe*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Miskimmon A., O'Loughlin B., Roselle L. (2015), *Strategic Narratives*, University of London, Egham, Surrey, United Kingdom.
- Meadows D., Meadows D., Randers J. (1995), *Limits to Growth*, Universe Books, New York.
- Polska Akademia Nauk (2011a), *Wizja Przyszłości Polski, Studia i analizy, Kluczowe Problemy Przyszłości, Komitet Prognoz „Polska 2000 PLUS”, Tom I – Społeczeństwo i Państwo*. Warszawa.
- Polska Akademia Nauk (2011b), *Komitet Prognoz „Polska 2000 PLUS”, Wizja Przyszłości Polski – Studia i Analizy, Tom II – Społeczeństwo i państwo*. Warszawa.
- Peccei A. (1977), *The Human Quality*, Pergamon Press, Oxford.
- Randers J. (2012), *2052: A global forecast for the next forty years*, University of Cambridge, Chelsea Green Publishing.
- Wiatr J.J. (1988), *Stan i perspektywy nauk politycznych w Polsce*, PWN, Warszawa.
- (www1) <http://prognozy.pan.pl/> [dostęp: 30.12.2020].

A NARRATION ABOUT A FUTURE

Abstract

The author of the article, through a cross-sectional analysis of the most famous studies on forecasts about the predicted future of humanity and the current civilization, makes a Meta theoretical narrative that indicates the multidimensional essence of the described problems. At the same time, through own comments in conjunction with examples from incl. the work of L.R. Brown, the Reports of the Club of Rome or the Polish Committee of Prognoses Polska 2000 Plus, the author shapes the view that we actually know everything that needs to be done, but one can get the impression that we are acting contrary to this knowledge, because we continue to repeat the same mistakes regarding human qualitative development and the use of natural resources and even more so to protect the ecosystem. In conclusion, the author outlines alternative forecasts for the development of the new socio-economic order.

Keywords: meta theoretical narrative, forecasts in political science, new socio-economic order.

JEL Codes: F50

Afiliacja: **Mirosław Dobrzyński**
Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie
Filia Akademia im. Aleksandra Gieysztorą w Pułtusk
ul. Adama Mickiweicza 36B
06-100 Pułtusk
e-mail: mirek.dobrzynski@wp.pl